

ФІЛОСОФІЯ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Актуальність теми дослідження. Як відомо, для кожної людини цілком очевидним є органічний зв'язок науки із загальнолюдською здатністю пізнавати світ. Подібно до інших феноменів у суспільстві як явище історичне наука зародилася з намагання людини пізнати світ, щоб краще пристосуватися до нього. І завжди наука реалізується лише завдяки властивості людського розуму шукати і знаходити відповіді на питання, які неперервно постають перед ним. Наукове пізнання світу – один із різновидів людського пізнання як такого. **Мета дослідження** – осмислити вплив науково-технічного прогресу на формування людини з філософської погляду. **Об'єкт дослідження** – сучасне суспільство та науково-технічні надбання сучасності. **Предмет дослідження** – проблематика зв'язку наукового прогресу та філософії. **Завдання дослідження:** розглянути поняття наукового-прогресу як такого та основні історичні процеси формування філософії під його впливом, проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, визначити основні проблеми. Філософія науки і техніки – напрям філософії, характерний для ХХ ст. Його поява викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки і технічних засобів саме в цьому столітті, а також усеосяжним впливом науки та техніки на всі сторони життя суспільства. Якщо колись ці види діяльності людини перебували, образно кажучи, на периферії загально-соціального розвитку, не були визначальними, то тепер спостерігаємо протилежну тенденцію. І все ж інтерес до науки і техніки виник задовго до ХХ ст. Так, певні міркування про засоби людської діяльності ми знаходимо вже у Платона й Аристотеля. Прогрес науки і техніки безпосередньо і багатогранно впливає на життя кожного з нас, об'єктивно сприяючи постійному оновленню різних сторін дійсності. Обидва ці феномени – наука і техніка – набули такої соціальної важливості, що не брати їх до уваги, аналізуючи розвиток суспільства та його перспективи, просто неможливо. Зростання практичних потреб та поглиблення суспільного поділу праці спричинилися до виокремлення наукової роботи як специфічного виду діяльності. Відтоді пізнання світу стало особливою фаховою сферою прикладання сил і здібностей людини, а наука почала формуватися відразу в кількох своїх іпостасях – і як розгалужена, постійно зростаюча множина галузей та напрямів дослідження з їх багатоманітними спеціальними засобами, і як нагромаджувана система знань про світ, і як своєрідний соціальний інститут, призначенням якого є саме пізнання дійсності для кращого задоволення потреб людини. Загалом вплив технічних інновацій на розвиток людини і суспільства масштабніший та більш глибокий, ніж може здатися на перший погляд [2, с. 17]. Саме технічні інновації – визначальні чинники соціальних революцій, які приводять до зміни типу культури. Досить згадати античний світ, коли пізнання секретів технології масового виробництва заліза стало рушієм соціальних змін. Поширення залізних знарядь сприяло збільшенню масштабів та розширенню географії рільництва, відчутному зростанню його продуктивності, вдосконаленню суспільних відносин класичного рабства. Рільництво вийшло за межі понизь річок, де м'який ґрунт був особливо придатний для обробітки. Відбулася децентралізація суспільного життя, з'явилися численні господарські центри, посилювався обмін результатами діяльності. Наука і техніка в системі людської культури і соціальної практики що в кінцевому підсумку сприяло розвитку класичного рабства [4, с. 34]. На основі технічної і технологічної діяльності виробляються інтелектуальні операції мислення (наприклад, аналітико-синтетична діяльність), дискурсивне мислення, з'єднуються інтуїтивне охоплення та раціональні умовиводи. І все ж пізнання й усвідомлення принципово не зводяться лише до дискурсивного мислення та раціонального аналізу; це водночас і охоплення цілого, і безпосереднє вживання у суще, і певне екстатичне злиття з глибинними вимірами сущого. Філософський дискурс щодо техніки передбачає осмислення проблеми техніки як продукту людської цивілізації у всесвітньо-історичному масштабі. Саме у цьому руслі розвивалися погляди на техніку і технічний прогрес О. Шпенглера, Л. Мамфорда, Д. Ясперса, М. Гайдеггера, Р. Маркузе, Е. Блоха та інших мислителів ХХ ст. Бурхливий хід науково-технічного розвитку у ХХ ст. привернув увагу вчених, дослідників та й узагалі громадської думки людства до того, що таке техніка, як вона пов'язана з наукою та розвитком суспільства. З огляду на численні негативні наслідки науково-технічного поступу дуже гостро постало питання і про те, чи можна обмежити або навіть і припинити бурхливий розвиток техніки, проникнення науки в досить автономні, з погляду етики, сфери життя людини. Загострення проблем, пов'язаних з технікою, відбувається в історичній ситуації початку століття: це військова конкуренція, колоніальна експансія, руйнування природи, соціальні лиха, безробіття. Одним з перших і найбільш глибоких мислителів ХХ ст., які аналізували феномен техніки, був Освальд Шпенглер. В осмисленні наслідків глобальної технізації життя він значно випереджав сучасників. У його роботі «Людина і техніка» узагальнені тенденції, більшість з яких створює безпосередню загрозу життю людства. В протигагу існують міркування позитивістів, що сповідають віру в прогрес і вважають техніку лише засобом, який належить «поставити на службу» суспільству [3, с. 2]. На основі технічної і технологічної діяльності виробляються інтелектуальні операції мислення (наприклад, аналітико-синтетична діяльність), дискурсивне мислення, з'єднуються інтуїтивне охоплення та раціональні умовиводи. Сьогодні рівень технології, тобто розуміння і використання природних, людських та соціальних вимірів техніки, значною мірою визначає загальний рівень культури суспільства. Виокремлення дисципліни «Філософія науки» є формування цілісного уявлення і розуміння сутності науки як багатofункціонального явища духовного життя суспільства, її історії і роль у сучасному глобалізаційному світі [1, с. 309]. **Висновок.** Отже, людина має лише один кардинальний засіб подолання будь-яких труднощів і навіть кризових явищ сучасної цивілізації – силу свого розуму. За умови, звичайно, що він скеровується ідеєю добра для всього людства (а це включає, певна річ, і турботу про збереження природного довкілля). І виправляти можливі помилки розуму на складному шляху науково-технічного та соціокультурного поступу доводиться самому ж розумові, оскільки іншого реального засобу такого ж творчого потенціалу людство не виявило. Саме наука, яка вже давно уособлює інтегральний інтелект суспільства, має утворювати фундамент та стратегії сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Едуард Семенюк/Володимир Мельник. Філософія сучасної науки і техніки видання 3. 329 с.
2. Горохов В.Г./Розин В.М. Введение в философию техники 1998. 224 с.
3. Чурсінова О. Феномен техніки і перспективи її розвитку у філософському дискусі ХХ ст. 2009. 450 с.
4. Філософія техніки в ФРГ. 1989. 528 с.